

UiOs innspill til porteføljeplan for humaniora og samfunnsvitenskap

Fullversjon 13.09.21

Innledende kommentar

Vi takker for anledningen til å komme med innspill til utkastet til porteføljeplan for humaniora og samfunnsfag. Vi vil innledningsvis berømme Forskningsrådet og porteføljestyret for å ha nedlagt et stort arbeid i en omfattende og viktig revisjon. Det foreliggende utkastet har flere sterke sider som vi gleder oss over og er opptatt av at den endelige versjonen beholder.

Teksten fremstår dedikert til å fremme både humaniora og samfunnsfag i Norge, både gjennom egne tildelinger og overvåking av de øvrige porteføljene. Tilfredsstillende er det også at teksten er så oppdatert på både de senere års evalueringer og på andre utredninger og planer, herunder Humaniorameldingen, som den aktivt og forpliktende forholder seg til. Teksten har i tillegg et solid grunnforskningsfokus og er endog selvreflekterende mht. porteføljens egen drift og praksis på flere nøkkelområder. Alt dette er ting vi gleder oss over og gjerne berømmer.

Våre mer kritiske innspill og refleksjoner følger under, knyttet til de punktene NFR selv har bedt om innspill til. Noe gjelder detaljer som det kan være viktig å justere, andre ting er langt mer grunnleggende utfordringer som etter vår mening bør løses før den endelige versjonen vedtas.

Porteføljens omfang

Vi synes det er fint at teksten stort sett opererer på et generelt nivå som favner hele HumSam-feltet. Store fagområder som teologi, psykologi og JUS er alle hjemmehørende i dette feltet, uten at det alltid er opplagt for lesere av denne typen dokumenter. Teksten bør derfor innledningsvis tydeliggjøre hva humaniora og samfunnsfag faktisk er og noen steder (påpekt i det følgende) gjøre enkelte spesifikasjoner.

Porteføljens omfang og virkefelt begrenses ellers naturlig av de bevilgninger som ligger til grunn. Det er imidlertid et trekk ved den reviderte porteføljeplanen at den tar på seg **mye**, med den konsekvens at det i praksis er et sprik mellom det porteføljen påtar seg et ansvar for og det den med noen rimelighet kan forventes å aksle.

Dette er en gjennomgående utfordring, som bør tas på alvor. Særlig fordi porteføljeplanen adresserer problemstillinger og utfordringer som institusjonene i sektoren selv godt kjenner til og i stor grad allerede har egne strategier for. Planen foregir å fylle et tomrom, også der et slikt tomrom faktisk ikke finnes. Eksempler på dette er temaer som mangfold i akademia, karriereveier for unge forskere og internasjonalisering. På alle disse områdene foreligger det allerede gjennomtenkte strategier, og Forskningsrådets rolle vil i praksis være å supplere, stimulere og passe på å ikke handle på tvers av intensjoner og målsettinger vi alle har felles og som vi er klar over, ikke håndtere dem alene, slik teksten nå kan gi inntrykk av.

Vi mener at det bør utlyses midler til forskning på Forskningsrådets rolle og at de beste til å utføre slik forskning er nettopp forskere innenfor HumSam-fagene.

Investeringsmål

De samfunns- og investeringsmålene som planen formulerer virker fornuftige og adekvate. Det er selvsagt at forskningsrådet skal følge opp regjeringens langtidsplan og humanioramelding (s.3), men vi savner også referanse til regjeringens museumsmelding (Meld.St.23) og aspektene den har tatt med fra den bakenforliggende rapporten *Vilje til forskning*.

På i hvert fall ett område mener vi at virkelighetsbeskrivelsen ikke er korrekt eller i noen grad fortegnet. Dette gjelder tilslagsprosenten i ERC. Den betegnes som «for lav», mens den i virkeligheten er høyst varierende: ved UiO er den for eksempel ganske høy innenfor flere utlysninger, både grunnet eksisterende støtteordninger, men også fordi institusjonen selv har prioritert nettopp ERC og fått god og økende uttelling. Porteføljeplanen bør for å fremstå oppdatert ta høyde for at virkeligheten på dette punktet nettopp ikke er ensartet i sektoren og at det er denne skjevheten som er utfordringen.

Et punkt hvor norske institusjoner imidlertid har jevnt lav uttelling er Advanced Grants, noe porteføljeplanen også anerkjenner når man under hovedprioriteringer s. 13 vil «vurdere om det bør settes i gang ytterligere tiltak for å øke gjennomslaget til ERC Advanced Grant». Her vil vi ta til orde for en kvalitativ kartlegging av hvor skoen faktisk trykker, med sikte på å utvikle målrettede ordninger for å fasilitere søkeprosesser mv for norske forskere av begge kjønn.

Under «Brukermål» adresseres temaet åpen forskning. Her bør det beskrives tydelig hva som menes med åpen forskning. Som et eksempel er åpne data fint, men kan samtidig komme i konflikt med de såkalte FAIR-prinsippene.

Faglige og teknologiske prioriteringer

Vi opplever at prioriteringene treffer situasjonen i sektoren godt og vil berømme planens ambisjonsnivå for både humaniora og samfunnsfagene, særlig den dedikasjon som planen uttrykker med hensyn til å sikre de andre programmene inkludering av både hum og sam overalt hvor det er mulig og naturlig. Også det uttalte oppriktige ønsket om å samle mer kunnskap om programmets egen metodikk og praksis for å foreta vurderinger av tverrfaglige søknader hilser vi velkommen.

Vi er særlig tilfreds med dette avsnittet på side 5 og ber om at det ikke blir endret i den videre prosessen:

Forskningsrådet har som mål å styrke innslaget av samfunnsvitenskapelig og spesielt humanistisk forskning i tematiske porteføljer. For å få til dette er det viktig at tematiske porteføljeplaner og utlysningstekster åpner for og etterspør humanistiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver og innarbeider dimensjoner som forutsetter disse fagområdenes bidrag. Temaområdene som er spesielt relevante for humaniora går fram av opptrappingsplanen. For samfunnsvitenskap vil det gjelde store deler av Forskningsrådets portefølje

I lys av nettopp dette avsnittet savner vi en tydeliggjøring av dette under hovedprioriteringen i kulepunkt to, hvor det tas til orde for å «styrke forskningsinnsatsen på humaniora og samfunnsvitenskap innenfor Forskningsrådets tematiske satsinger». Dette kulepunktet bør følges av *hvordan* man skal foreta denne styrkingen. Dette kan styrkes ved for eksempel

aktivt å kreve deltakelse fra HumSam i hele bredden av tematiske utlysninger, slik de nå i stor grad gjør i Horizon Europe.

På side 6-7 savner vi en refleksjon rundt forskjellen på tverrfaglighet og flerfaglighet. Teksten under overskriften «Tverrfaglighet» gir etter vår mening et noe fortegnert bilde av tverrfaglighet. Tverrfaglighet er slik planen fastslår ikke et mål i seg selv: tverrfaglige prosjekter tar form der den nysgjerrighetsdrevne forskningen selv ser at den trengs. Kjernen i god tverrfaglighet er at et forskningsobjekt betraktes på ulike måter og fra ulike vinkler, med utgangspunkt i distinkte fagtradisjoner. Dette innebærer at fagene i praksis beholder identiteten sin, men beriker hverandre gjennom et samarbeid som gir perspektiv- og metodemangfold og med det bringer den forskningen viktige skritt videre, som et fag alene knapt ville makte. Fagene behøver hverandre på avtalte definerte områder, men skal ikke nødvendigvis smelte sammen eller utvanne seg selv. Vi ønsker at dette viktige perspektivet tydeliggjøres i planen.

Planen har ellers et for skarpt skille mellom humaniora og samfunnsfagenes bruksområder. De behandles på s 8 (andre avsnitt) som adskilte og forskjellige, mens de i praksis er tydelig overlappende og både kan og bør brukes om hverandre på samme felt. Dette bør rettes opp i den endelige planen.

Tematiske prioriteringer og anvendelser

Hovedretningen og summen av prioriteringene synes gjennomtenkte og målrettede. Fokuset på bærekraft og demokrati er forankret også i UiOs egen strategi og er også i FNs bærekraftsmål tett vevet sammen.

Vi mener at det også under «Tematiske prioriteringer» kan være på sin plass å gjenta argumentet om at HumSam-forskere bør være partnere i prosjekter i hele virkemiddelapparatet. For å få dette til må det kreves i de ulike utlysningene.

Vi ønsker i tillegg at ordet «religiøs» kommer inn i tredje avsnitt under punkt 4.2 i porteføljeplanen, slik at setningen blir «Dagens internasjonale samfunn er preget av mer politisk, økonomisk, *religiøs* og sosial turbulens». Som nevnt er planen holdt på et generelt og inkluderende nivå – noe vi liker – men akkurat her savnes den religiøse dimensjonen, slik teologi hører med som et humanistisk fag.

Strukturelle prioriteringer

Også under de strukturelle prioriteringene finner vi mye å glede oss over og som er i tråd med våre egne strategier. Vi gleder oss blant annet særlig over punktet om behovet for å finne ut mer om konsekvensene av open access for forskningen og forskningssystemet og vektleggingen av grunnforskning. Vi har likevel noen kritiske merknader.

«Banebrytende forskning»:

Med utgangspunkt i hvor mye som står om senterordningene i de andre fagporteføljenes planer lar vi oss forundre over hvor liten plass som gis denne ordningen i det foreliggende utkastet for akkurat humaniora og samfunnsfag (s.8). Også på våre områder er SFF-ordningen blitt en viktig og anerkjent ordning, som mange miljøer retter seg mot.

I lys av porteføljeplanens ellers forpliktende formuleringer mht. overvåking av humaniora og samfunnsfagenes plass i alle andre porteføljer, mener vi det ville naturlig at denne planen uttrykte en ambisjon om å sikre at SFF-ordningen er best mulig tilpasset også HumSam. Vi setter pris på at det under punktet Tiltak (Brukermål 1, s.14) understrekes at styret skal jobbe

for god balanse mellom fagområder i SFF. HumSam-andelen av SFF-ene er naturligvis viktig og må ikke reduseres. Men vi vil ta til orde for også å gjøre SFF-ordningen mer fleksibel mht. format, slik at også mindre, men likevel eksellente miljøer kan benytte seg av denne ordningen, som vi ellers er sterke tilhengere av. Det er en kjensgjerning at våre fagmiljøer driver rimeligere forskning enn mange fag på mednat-feltet og en mer fleksibel dimensjonering vil derfor i praksis kunne føre til at *flere* sentre innenfor HumSam lot seg realisere, også uten at den samlede HumSam-andel av SFF-midlene økes.

Vi mener ellers at både SFI (Sentre for fremragende innovasjon) og FME (sentre for miljøvenning energi) også burde nevnes. Dette er i tråd med det generelle ønsket om inkludering av humsampspektiver og de to ordningene er relevante for flere miljøer innenfor våre områder og vil antakelig bli det i enda større grad framover. Faktisk eksisterer det allerede en samfunnsvitenskapelig versjon av FME, som det i lys av dette er underlig at planen ikke nevner.

Vektingen av hum og sam i programmet vil alltid være et vanskelig spørsmål – noe vi også kommer tilbake til under «finansiering». Vi mener med referanse til resultatene i HUMEVAL og SAMEVAL at det er godt grunnlag for å øke grunnforskningsbidraget i dem **begge** slik det legges opp til i bombepunktet (s.9) og at det bør arbeides aktivt for å få det til. De kommende konklusjonene fra JUREVAL bør også tas med i denne vurderingen.

«Grensesprengende forskning»:

Begrepet «grensesprengende forskning» brukes hyppig og får også et eget underkapittel i planen. Dette er et begrep som det ikke er opplagt hva man mener med i en porteføljeplan for humaniora og samfunnsvitenskap. Vi velger å lese Forskningsrådets trykk på det grensesprengende som at de har et høyt ambisjonsnivå for norsk forskning (jf. investeringsmål 1, s. 4). Det deler selvsagt UiO, men vi vil påpeke at grensesprengende forskning på *alle* fagområder oftest strekker seg over tidsperioder som gjerne går langt utover Forskningsrådets finansieringsordninger, og kan være vanskelige – ja, så å si umulige - å identifisere i søknadsfasen. Historisk kan vi se at virkelige gjennombrudd sjelden har vært planlagt fra starten av. Når da for eksempel brukermål 1 (s. 4) nevner «konkurransarenaer for grunnleggende og grensesprengende forskning» er det altså i realiteten snakk om forskning med *potensiale* til å bli grensesprengende. Potensialet bør stimuleres slik det står på s. 10, men vi er svært skeptiske til muligheten for å vurdere og identifisere denne typen forskning og å bruke det som kriterium allerede på søknadsstadiet (selv om vi setter pris på at det siste avsnittet i dette underkapittelet i denne porteføljeplanen er vesentlig mer tentativt enn de tilsvarende porteføljeplanene for Livsvitenskap og Naturvitenskap og teknologi.).

Oppsummert frykter vi at den relativt overveldende bruken av «grensesprengende» i høringsutkastet bidrar til å flytte fokus bort fra det sentrale grunnlaget for grensesprengende forskning, nemlig den gode grunnforskningen.

«Forskningsinfrastruktur»:

Vi er svært glade for at NFR anerkjenner behovet for en styrking av digital humaniora og har en intensjon om å følge opp humaniorameldingen, men opprettelsen av et eget «digitalt ressurscenter for humaniora» er ikke nødvendigvis riktig bruk av midler der vi nå er kommet i digitaliseringsprosessen innenfor norske humanioramiljøer. Det er uklart hvilket mandat et slikt senter skulle ha, hvilke prioriteringer det ville gjøre og hvordan det eventuelt skulle supplere den kompetansen som alt finnes ved universitetene. Universitetene har alt mange sterke miljøer innen digital humaniora. Derimot mangler det både midler til å opprette nye

databaser rundt om og til drift av de gamle. Ikke minst og kanskje først og fremst savner norsk humanistisk forskning midler til både nasjonal infrastruktur og deltakelse i europeiske infrastrukturprogrammer. Det trengs et solid løft på infrastrukturfeltet innenfor humaniora i Norge, som vi ikke ser at det foreslåtte ressurscenteret nødvendigvis vil være et instrument for å fremme og som det i alle tilfeller ikke alene vil kunne realisere.

Når det gjelder samlingene av registerdata vil vi understreke betydningen av brukermedvirkning i utviklingen av disse, og i prosessen med å gjøre dem FAIR-kompatible.

«Åpen forskning»

Planen trenger en utdypning av hva åpen forskning og FAIR data innebærer for HumSam. Åpen forskning som gir tilgang til datamateriale og analyseprosesser er positivt, da det gir mulighet til innsyn, deling og til diskusjoner/drøftinger. Samtidig er det slik, som utkastet til porteføljeplan også er inne på, at åpen forskning reiser noen dilemmaer innenfor humaniora og samfunnsvitenskapene. Her nevnes håndtering av kvalitative data, publisering på morsmål, lisensiering av publikasjoner og brukermedvirkning. Vi vil legge til – noe vi mener bør framgå også i porteføljeplanen – at åpen forskning også skaper dilemmaer og utfordringer knyttet til personvern, anonymitet og forskningsetikk. Dette er dilemmaer som ikke kun omfatter kvalitative data.

«Internasjonalisering»:

Vi gleder oss over at Norden omtales som en viktig samarbeidsarena innenfor humaniora og samfunnsvitenskap og at Norge bør ta en aktiv rolle i Nordforsk, men stusser over at det slås fast at samarbeidet bør styrkes så å si uansett. Samarbeid mellom forskingsmiljøer må skje ut fra vitenskapelige kvalitetskriterier, også mellom nordiske partnere. Institusjonene i sektoren kan ikke utover dette ha et særlig ansvar for å realisere nettopp nordisk samarbeid, løsrevet fra vanlige kvalitetskriterier.

Prioriteringer i forhold til Horisont Europa

NFR skjeler tydelig til EU-systemet i sin tenkning rundt hvordan det norske finansieringssystemet for forskning skal se ut og i praksis fungere. Det er forståelig at man ønsker at de to skal være best mulig tilpasset hverandre og at det finnes et nasjonalt system som prekvalifiserer og forbereder norske miljøer til ulike typer EU-finansiering.

Vi synes imidlertid at planen i for liten grad erkjenner at det fortsatt bør være et tydelig element av *arbeidsdeling* mellom EU og Forskningsrådet, som en nasjonal finansieringsinstitusjon. Det vil aldri bli slik at EU-systemet ønsker å finansiere all forskning av høy kvalitet som har verdi og relevans for det norske samfunnet. Noen forskningsprosjekter kan ha både en størrelse og en tematisk innretning som gjør dem avhengige av mer nasjonal finansiering og vi ser det som helt avgjørende at det ikke gjennom porteføljens strategi skapes et hull hvor eksellent nasjonal forskning ikke lenger kan finne finansiering andre steder enn ved institusjonene selv. På denne bakgrunnen vil vi ta til orde for at det skrives et eget kapittel i planen med overskriften *Den nasjonale dimensjon*, hvor porteføljens nasjonale ansvar kan forankres på en forpliktende måte.

Noe som kan vurderes er at det utvikles en ordning der søknader til Marie Skłodowska Curie som har fått svært høy score (Seal of excellence) uten å få gjennomslag i EU kan få finansiering gjennom NFR, slik praksis er i flere andre land. Den vitenskapelige kvaliteten er

uomtvistelig bekreftet og det vil være en god og hensiktsmessig bruk av midler både i et internasjonaliserings- og et kvalitetsperspektiv.

Med samme fortegn benytter vi anledningen til å foreslå at planen nevner noe om Synergy Grants, som det ikke er så mange prosjekter av i Norge. En satsing på det ville kanskje også øke mobiliseringen til Advanced Grant (jf. hovedprioritering s. 13). Kanskje også banebrytende forskning i Forskningsrådet kunne ha en utlysning ekvivalent til Synergy Grant i HEU?

Forslaget om å sette en EU-søknad som forutsetning for å søke NFR igjen etter et avslag betrakter vi som selsom. Det virker på oss helt ulogisk å gjøre EU til «treningsarena» for NFR-prosjekter. Vår erfaring er at en stor andel uansett søker begge steder.

Resultater, virkninger og effekter

Gjennomføringstid og frafall i ph.d.-utdanningen, samt mulige karriereveier etter endt forskerutdanning, er temaer UiO har høyt på agendaen. Det er her imidlertid uklart om den nevnte rekrutteringsmonitoren omfatter alle ph.d.-kandidater ved norske gradgivende institusjoner eller bare stipendiater finansiert gjennom prosjekter i Forskningsrådet (eller bare på HumSam-feltet, en monitor nevnes ikke i de andre porteføljeplanene).

Det er viktig å styrke kunnskapsgrunnlaget om våre kandidaters karriereutvikling etter endt doktorgrad og postdoktorstilling. UiO vil allikevel kommentere funksjon og ansvar knyttet til forslaget om etableringen av en doktorgradsmonitor. Monitoren bør utformes slik at den gir tilstrekkelig informasjon for politikktutvikling både på fag- og institusjonsnivå.

Arbeidsdelingen for analyse av kompetansebehov bør derfor avklares mellom alle de nasjonale aktørene innenfor feltet, for eksempel har KD og DBH allerede nedsatt en gruppe som ser på frafall og forsinkelser i ph.d.-løpet. Datagrunnlaget er begrenset på dette feltet. Så vidt UiO er kjent med, finnes det per i dag ikke gode systemer for å fremskaffe grunnlagsdata for å følge ph.d.-kandidater etter endt forskerutdanning, verken nasjonalt eller internasjonalt.

Vi vil videre kommentere det som står om «samfunnseffekt» i teksten, slik den foreløpig ser ut. Vi oppfatter at dette er et viktig punkt, som vi også selv har prioritert høyt etter de nasjonale evalueringene HUMEVAL og SAMEVAL fant sted. Men den forståelsen av «impact» som lå til grunn for evalueringene er i mellomtiden faktisk blitt utdatert: den matcher ikke lenger hverken det britiske REF (Research excellence framework), som i sin tid inspirerte den, eller EUs forståelse, som er blitt langt mindre instrumentell og «tellbar» og mye mer prosessorientert og vidtfavnende enn den vi alle for få år siden la til grunn. Ved UiO har for eksempel Det humanistiske fakultet nå lagt seg på en linje hvor impact i praksis har tre dimensjoner: akademisk gjennomslag, formidling og samfunnseffekt. Her vil vi oppfordre Forskningsrådet og porteføljestyret til å tydeliggjøre sin forståelse, slik at den treffer både forståelsen slik den er i flux i det vitenskapelige miljøet selv og ikke minst internasjonale finansieringsinstitusjoners forståelse. Dette er ikke minst viktig med tanke på planens mål om å styrke grunnforskningen. Med en for snever definisjon av impact er det ikke lett å skrive et avsnitt om *impact* i søknadsskjemaet uten å vise til anvendelse.

En rask gjennomlesning av tittel på innvilgede prosjekter og finalister til SFF V kan muligens tyde på en dreining i anvendt retning også på disse viktige grunnforskningsarenaene.

Finansiering

Dette er et viktig punkt, som vi opplever at porteføljeplanen kun nevner i forbiarten, uten å gå ordentlig inn i. Dette gjelder særlig den særnorske *sektorfinansieringen*, som i praksis igjen og igjen setter interessene til både humaniora og samfunnsfagene i skvis, fordi departementenes egne – ofte stramme - prioriteringer ikke har rom for dem. Hvordan dette skal bøtes på, med sektoroverskridende midler og arbeid for en åpnere tilnærming fra departementene, burde adresseres og kommenteres av Forskningsrådet i langt større grad. Faktisk opplever vi at det ofte er her skoen trykker, på tvers av uttalte ambisjoner og strategier fra Forskningsrådets og politiske myndigheters side.

Porteføljestyret kan ikke alene gjøre noe med dette. Planen bør på denne bakgrunnen likevel inneholde et forpliktende punkt om å arbeide innenfor Forskningsrådet og overfor departement og regjering for å styrke finansieringen av porteføljen, ved å engasjere og motivere flere departementer til å gå inn med midler.

Det er videre svært viktig at balansen mellom humaniora og samfunnsvitenskap innenfor porteføljen til enhver tid fremstår vel begrunnet og med så stor legitimitet i fagmiljøene som mulig. Heller ikke dette er kun opp til porteføljestyret, men styret kan her spille en vesentlig rolle.

Sist, men definitivt ikke minst, vil vi påpeke to sider ved forskningsrådets gledelige ønske om opptrapping av finansiering til humaniora.

For det første, vil vi understreke at økningen **ikke** må gå på bekostning av samfunnsfagene. Humaniora og samfunnsfag i Norge er ofte i praksis ett tett sammenvevd felt med høy kvalitet og store ambisjoner og med mange uløste oppgaver både for det norske samfunnet og for den globale kunnskapsallmenningen, som gjør det viktig å styrke særlig grunnforskningsbidraget i dem begge.

For det andre er det ikke uproblematisk at hele økningen skal skje innenfor såkalt utfordringsdrevet humanistisk forskning (s. 4). Vi har ovenfor selv foreslått at det kreves deltakelse fra HUMSAM i hele bredden av utlysninger og arbeider aktivt for å kunne følge opp med søknader. Men selv om en inkludering av humaniora i forskning for å håndtere samfunnsutfordringer og tverrfaglig forskning er positivt, bør det i tillegg være et uttalt mål å øke den prosentvise andelen humanioraprojekter generelt. Vesentlige deler av humaniora vil ikke nødvendigvis falle inn under denne typen utlysninger og vi har også – slik porteføljeplanen anerkjenner - behov innen digital infrastruktur. Utviklingen må derfor følges nøye slik at ikke humaniora eller deler av humaniora blir taperen i et stadig sterkere fokus på akutte samfunnsutfordringer eller tverrfaglighet. En ren satsning på utfordringsdrevet humaniora rimer heller ikke med de viktige og gode argumentene som gis i Porteføljeplanen under 6 *Forventede resultater/Samfunnseffekter* (s. 17-18) om at «forskningen skal være kritisk og uavhengig, ligge i forkant, stille nye spørsmål og åpne for det som kan bli relevant», samt at «det forutsetter at samfunnet investerer kontinuerlig også i forskning som ikke umiddelbart ser ut til å ha nytteverdi». Her gjelder det å finne en god balanse og porteføljestyret burde være i en god posisjon til å bidra til nettopp det og ikke bare «overvåke om bevilgningene til humaniora oppfyller måltallene i opptrappingsplanen» (hovedprioritering s. 6)

Øvrige kommentarer (Oppsummering)

Vi vil avslutningsvis berømme Forskningsrådet og porteføljestyret for å ha nedlagt et stort arbeid i en omfattende og viktig revisjon. Det foreliggende utkastet har flere sterke sider som vi gleder oss over og er opptatt av at den endelige versjonen beholder. Her vil vi gjerne fremheve to forhold:

- Teksten er dedikert til å fremme både humaniora og samfunnsfag i Norge, både gjennom egne tildelinger og overvåking av de øvrige porteføljene på en måte vi kjenner oss igjen i.
- Teksten har et solid grunnforskningsfokus

I skjemaet har vi også kommet med mer kritiske innspill og refleksjoner knyttet til de enkelte punktene. Noe gjelder detaljer som det kan være viktig å justere, andre ting er langt mer grunnleggende utfordringer som etter vår mening bør løses før den endelige versjonen vedtas. Her vil vi benytte sjansen til å oppsummere de viktigste.

UiOs viktigste innspill til HumSam planen

- En mer fleksibel SFF-ordning for HumSam-feltet: Opprettholde HumSams andel, men åpne for flere mindre sentre
- Ivaretagelse av en nasjonal dimensjon – arbeidsdeling mellom EU og Forskningsrådet

UiOs viktigste innspill til felleselementer ved de tre disiplinære porteføljeplanene

UiOs viktigste generelle tilbakemelding til revisjonen av de tre fagporteføljeplanene kan oppsummeres i tre punkter:

1. De tre fagporteføljestyrene har en særdeles viktig rolle å spille i å sikre grunnforskningens vilkår i det norske forskningssystemet. Porteføljeplanene er tilsvarende betydningsfulle for hvordan dette ansvaret skal følges opp i praksis. Derfor anser UiO det som svært problematisk når porteføljeplanene bruker betegnelsen "grensesprengende" forskning på en overdreven måte. Det Forskningsrådet ser ut til å ville fange opp med dette begrepet er i realiteten et fenomen som er mer tid- og ressurskrevende, er langt sjeldnere og ikke minst mye mindre forutsigbart enn det de foreliggende planene nå gir inntrykk av. Det overdrevne fokuset kan også lett undergrave det som er et premiss for det grensesprengende, nemlig den gode grunnforskningen. UiO vil foreslå at man gjennomgående benytter seg av «fremragende» i stedet for «grensesprengende» forskning.

2. En tydeligere arbeidsdeling mellom EU, Forskningsrådet og institusjonene må komme fram i planene. Forskningsrådets rolle som noe annet enn en treningsarena for EU må fram, ved å løfte opp rådets viktige nasjonale funksjon. I tillegg må det klarere uttrykkes at institusjonene selv også er strategiske nivåer og at Forskningsrådets strategier ofte ikke fyller tomrom, men er å betrakte som et nasjonalt supplement eller en forsterkning (f.eks. karriereutvikling, kjønnsbalanse og mangfold, forskerutdanning, åpen forskning). UiO kan ikke umiddelbart støtte et generelt krav om at man må søke EU før man søker Forskningsrådet, og anbefaler at dette diskuteres nærmere med sektoren evt. Tilsvarende er UiOs holdning til tiltak om å utforme nye Fellesløft. UiO ber Forskningsrådet om å tidlig involvere institusjonene i utforming av eventuelt nye Fellesløft, siden det er store egenandeler som institusjonene selv går inn med.

3. Forståelsen av "impact" slik den kommer til uttrykk i planene må tydeliggjøres. I praksis har impact nå tre dimensjoner slik det internasjonale forskersamfunnet selv bruker begrepet: akademisk gjennomslag, formidling og samfunnseffekt. Denne kompleksiteten må planene langt tydeligere ta høyde for slik at det også kommuniseres bedre til forskersamfunnet. Det er behov for å tydeliggjøre at grunnforskning kan finansieres både av fagporteføljestyret og av de tematisk innrettede porteføljestyrene, og hvordan evalueringskriteriene – særlig impact - i de ulike utlysningene skal forstås og benyttes av forskere og evaluatorene.

Endelig vil UiO understreke at innspillene er utformet i en tett dialog på tvers av alle fakulteter, med et mål om at helheten i praksis skal tjene alle involverte fagmiljøer på en best mulig måte.